

“La incertesa sobre la pau pot donar ales a militants radicals”

Pierre Hazan és membre del Grup Internacional de Contacte sobre el conflicte basc, creat el novembre de 2010 i que va organitzar la conferència de pau a Euskadi el 2011. Especialista en justícia internacional i professor del Centre de Recerca i d'Acció Humanitària de Ginebra (IHEID), també ha estat observador de conflictes a l'ex-Iugoslàvia i Ruanda, entre d'altres.

Quin impacte estimeu que pot tenir la resolució del Tribunal d'Estrasburg que anul·la la doctrina Parot en el procés de pau a Euskadi? Considereu que s'està més a prop de la resolució del conflicte polític basc?

—Els jutges del Tribunal Europeu de Drets Humans han condemnat la doctrina Parot sobre la base de raons estrictament jurídiques. Els jutges han estimat que la militant d'ETA Inés del Río ja havia purgat una pena superior a la que li correspondria segons la llei espanyola. Simplement. I aquesta decisió, que també ha beneficiat d'altres presos, es produeix en el context de l'aturada de la violència al País Basc. Des de l'any 2009, ETA no ha comès cap atemptat, i des de l'octubre de 2011 amb la conferència internacional de pau d'Aiete, seguida de la declaració d'ETA en què renunciava a la violència, un nou entorn polític va començar a prendre cos. Les eleccions es van desenvolupar sense intimidació, en clima pacífic i democràtic, i es va permetre la participació de l'esquerra abertzale. En aquest escenari favorable, la decisió del Tribunal Europeu de Drets Humans i, en conseqüència, l'alliberament d'Inés

del Río, sens dubte reforcen la dinàmica de pau al País Basc.

—La pressió dels militants del PP, amb manifestacions al carrer en què també han participat dirigents del PP i del govern espanyol en contra de l'acatament de la sentència d'Estrasburg, pot fer que Madrid es vegi obligat a fer un gest compensatori i carregui tantes sobre l'esquerra abertzale utilitzant la llei de partits?

—És una possibilitat, sí. Però el més rellevant és que les primeres reaccions del govern espanyol a la condemna de la doctrina Parot han estat positives, com a mínim de forma oficial, perquè han acatat la sentència i han excarcerat els presos que estaven retinguts per la doctrina. Al meu entendre, és un senyal positiu per al procés de pau.

—Fa dos anys que ETA va anunciar una treva definitiva, i ara s'està a l'espera del seu desarmament definitiu. Però el govern espanyol no vol fer cap gest, simplement vol la rendició sense contrapartides. Penseu que és possible el gest d'ETA sense que l'estat no es mogui ni un mil·límetre?

—Qualsevol mesura que contribueixi a reforçar la dinàmica de pau a Euskadi és positiva. El final de la polí-

tica de dispersió de presos aplicada per Espanya i França constituïria un pas de gegant en el camí de la pau, sense cap mena de dubte, més encara després de la derogació de la doctrina Parot, perquè s'enviaria un missatge molt positiu als nacionalistes bascos que creuen que ells han fet passos substancials respecte al final de la violència. Estic convençut que l'acostament dels presos seria també un gran estímul perquè ETA lliuri les armes i certifiqui la seva dissolució definitiva.

—Per a Madrid, les úniques víctimes són les del grup armat, però no pas les víctimes de les tortures practicades per les forces de seguretat espanyoles, que l'ONU ha reconegut i ha denunciat. Considereu que la iniciativa del Parlament basc de crear una comissió d'estudi sobre aquesta qüestió és positiva?

—Una de les dificultats més grosses del conflicte basc, com en tots els conflictes, és la interpretació radicalment diferent del conflicte que fa cadascun dels actors. Aquesta iniciativa del Parlament basc de crear una comissió integrada per persones de sensibilitats polítiques diferents per definir quines són les víctimes és de gran transcendència, perquè permetrà constituir una font d'informació sobre els actes de violència i les violacions greus dels drets humans. I també permetrà posar en evidència la responsabilitat específica dels diferents protagonistes del conflicte, sigui ETA, siguin les forces de seguretat de l'estat o fins i tot dels moviments d'extrema dreta. Aquest tipus d'iniciatives permeten també abandonar un joc estèril d'acusacions recíproques, on tant l'esquerra abertzale com Madrid s'espolsen tota responsabilitat, sense que mai assumeixin com a pròpia cap responsabilitat, o com a màxim, ho fan de forma marginal. En aquest sentit, la creació d'un centre de documentació

com el que ha proposat la cambra basca serà una contribució important per a superar la guerra de memòries que tots coneixem.

—**El treball del Grup Internacional de Contacte sobre el conflicte basc, del qual formeu part des de la seva creació el novembre de 2010, continua treballant activament, o s'ha deixat pas només a la comissió d'observadors?**

—No estem desconnectats, en absolut. En la mesura en què el Grup pugui ser útil, estarem disposats a assistir les parts per avançar cap a la resolució del conflicte.

—**En tot cas, des de la Declaració de Brussel·les de març de 2010 fins avui, heu percebut canvis notables en l'actitud del govern espanyol envers el procés de pau? O detecteu més aviat un cert immobilisme?**

—L'actitud de Madrid fa molt de temps que és la de mantenir-se a l'expectativa. Podem entendre aquesta postura per la història del comportament d'ETA. En concret, hi ha un fet molt rellevant que marcaria aquest posicionament del govern espanyol: després que un comando d'ETA cometés un atemptat a l'aeroport de Madrid el desembre de 2006, tot i que hi havia una treva vigent. El 2011, el govern de Rodríguez Zapatero tampoc no es va oposar a la creació d'una conferència de pau, si bé no hi va voler participar. I avui, el govern espanyol va alliberar els presos d'ETA corresponents de seguida que es va conèixer el veredict de Estrasburg. Per tant, interpreto aquesta excarceració ràpida com un avanç positiu.

—**Tot i aquests avenços que assenyaleu, fa la sensació que el procés de pau no avança.**

—És correcte, sembla com si la pau estigués en *stand by* permanent. Per aquest motiu considero important que tots els protagonistes avancin cap a un procés de pau més formal. No és desitjable viure permanentment en una situació marcada per la incertesa i la frustració en el procés de pau, perquè aquests sentiments poden conduir a accions irreflexives, és a dir, que pot donar ales a militants radicals que han viscut ancorats en la seva posició ideològica sense moure's ni un mil·límetre. Girar definitivament la pàgina

“Quan la pau estigui consolidada, la lògica democràtica diu que els bascos decideixin democràticament i sense pressions externes el seu futur.”

de la violència a Euskadi implica que tots els actors, i això inclou naturalment Madrid, han de contribuir activament a la resolució del conflicte.

—**Heu escrit en un article a la premsa suïssa sobre el segon aniversari d'anunci del final de la violència d'ETA que el procés de reconciliació s'allargarà anys. En tot cas, enteneu que el conflicte s'ha de resoldre a les urnes amb un referèndum?**

—Les visions contradictòries del futur polític d'Euskadi han d'estar regulades únicament per mitjans democràtics. Hi

ha diferents mecanismes, però a hores d'ara el més important és reforçar la dinàmica de pau. El conflicte s'ha desplaçat cap al terreny exclusivament polític, democràtic, on Madrid s'entesta en la seva visió unitària d'Espanya i els nacionalistes bascos reivindiquen el seu dret d'autodeterminació. Quan la pau estigui consolidada, la lògica democràtica diu que els bascos decideixin democràticament i sense pressions externes el seu futur.

Gemma Aguilera